

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 306

י"ב תמוז
תשפ"ג

פרשת בלק

דרך חיים

לדוד לעבדים וגו', "והיה ירשה וגו'" זה המלך המשיח שנאמר "ועלו מושיעים בהר ציון וגו'".

בלעם מתנבא על ביאת המשיח בזכות בלק שמבקש ממנו לקלל את ישראל. נכדו של בלק היה עגלון, ונכדתו של עגלון היא רות המואביה - "אמה של מלכות", סבתא רבה של דוד המלך. חז"ל מסבירים במה זכה בלק שיצאה ממנו מלכות בית דוד (ילקוט שמעוני תורה פרשת בלק רמז תשסה):

"אמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמן שמותך שלא לשמה בא לשמה, שבשכר ארבעים ושתים קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות בת בנו של עגלון בן בנו של בלק".

בלק מבין שמלך המשיח עתיד לצאת ממנו, ולכן רוצה לקלל את העם. התורה מתארת את סיבת הפחד של בלק ומואב "ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בבני ישראל", החשש מפני העובדה שעם ישראל "רב", שהוא ראשי תבות 'רות בועז'. בלק מבין שהחיבור בין רות לבועז עתיד להוליד את המלך המשיח ונבהל שכל העצמה הזו תגיע ממנו דרך נכדתו, ולכן ניגש הוא לנסות ולבטל עניין זה.

שבת שלום!

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

בפרשה שלנו פוגשים את דמותו של בלעם ודמותו של בלק. לבלעם יש צדדים שכל אחד מאיתנו יכול לקחת לחיים שלו. מובא בספרים שפנחס הוא משורש נשמתו של קין, ובלעם משורש נשמתו של הבל. במפגש הראשון ביניהם קין הרג את הבל מתוך קנאה מקולקלת, ועכשיו קין הורג את הבל מתוך מקום חיובי ומתוקן.

הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק יא הלכה א) אומר שפרשה זו של בלק מדברת על מלך המשיח:

"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה... וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו. שהרי התורה העידה עליו שנאמר "ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה'". ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים. אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל מיד בני עשו. ושם הוא אומר "אראנו ולא עתה" זה דוד "אשורנו ולא קרוב" זה מלך המשיח. "דרך כוכב מיעקב" זה דוד "וקם שבט מישראל" זה מלך המשיח. "ומחץ פאתי מואב" זה דוד, וכן הוא אומר "ויך את מואב וימדדס בחבל", "וקרקר כל בני שת" זה המלך המשיח שנאמר בו "ומשללו מים עד ים". "והיה אדום ירשה" זה דוד, שנאמר "ותהי אדום

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

פעם אחת אמרה הרבנית צפורה חנה לבעלה - ר' אריה: "אריה, חייבת אני לגלות לך שמקנאת אני בשכנה פלונית". תמה ר' אריה על מה ראתה אשתו, שלא ידעה קנאה מהי, לקנא בשכנתה?

מי הייתה אותה שכנה? איש עשיר היה בירושלים, בעל בעמיו. לימים ירד מנכסיו, עיקלו בעלי החובות את כל רכושו, והוא נאלץ לגור בשכנות לר' אריה, בשכונה 'משכנות' הענייה והדלה. כדי לכלכל את בני משפחתו נאלץ אותו עשיר לשעבר לעבוד כטפסן שכיר יום על פיגומי הבניינים. מדי ערב הבחינו השכנים ברעייתו יוצאת לרחוב מפורכסת בבגדים נאים. השתאו הבריות למראה עיניהם, ואף החלו לרנן אחריה...

לימים, שוחחה הרבנית עם אותה שכנה, ונתברר לה פשר הדבר. כך אמרה לה אותה אשה: "בעלי חוזר לביתו מעבודתו וליבו מתפלץ. הוא, שהיה בעל נכסים רבים, נאלץ לעבוד עתה כפועל פשוט. כיוון שראיתי כמה ירוד בעלי ברוחו החלטתי לייפות עצמי ולהמתין לו בתום עבודת יומו ברחוב אגריפס על מנת לקדם פניו בבת-שחוק ובפנים מאירות - וכל זאת על מנת לרומם את רוחו".

אמרה הרבנית לר' אריה: "מקנאה אני באותה אשה, כי למדרגתה לא הגעתי..."

(איש צדיק היה עמ' 44)

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

צום י"ז בתמוז יחול ביום חמישי הקרוב. צום זה נתקן מדברי הנביאים על הכניסה לתוככי ירושלים. ויש לזכור כי מטרת הצומות לעורר את הלבבות על שאירע לנו, ולעוררנו לתשובה, משום שכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. על כן ראוי לנצל את כל עתותיו של יום צום זה להתבונן בדברים, לייחל לגאולה שלמה ובניין בית המקדש, לעבוד על מידותינו ולשוב בתשובה שלמה.

ידועים דברי הגמרא כי "אגרא דתעניתא צדקתא" (ברכות ו:), ועל כן מן הראוי להקפיד לתת צדקה במהלך ימי הצומות. כתב מרן המ"ב (תקסו ס"ק יב) כי ראוי לתת צדקה בסכום השווה לסעודות אותן איננו אוכלים ביום התענית.

מעוברות ומניקות רבות שואלות כיצד עליהן לנהוג בצום זה. כתב מרן השו"ע (או"ח תקנ"ה) כי הן פטורות מלהתענות, ורק תימנענה מלהתענג באכילה ושתייה, אלא יאכלו מאכלים מזינים וישתו שתיה מרווה. אמנם מרן הרמ"א (תקנ"א) סייג כי כל זה הוא כאשר "מצטערות הרבה אין להתענות". וכתב מרן המ"ב (סק"ה) כי אם הן חלושות אל להן להחמיר על עצמן, כי בזה מקילות הן בפיקוח נפש. ובספר בשמים ראש (סי' צא) כתב שכל הנשים חלושות ואין להחמיר. הגדרת האשה כמעוברת הוא מעת שניכר עובריה, אך המ"ב (סק"ג) הקל כבר לאחר ארבעים יום, ובמרגישה שלא בטוב היקל גם קודם לכן (וכ"פ השבט הלוי ח"ז סי' פ). לכן הלכה למעשה מעוברת תאכל ותשתה כבר מן הבוקר כדרכה. באם יודעת היא כי יכולה לצום בקלות ומרגישה היא בטוב - נתיר לה לצום עד חצות היום בלבד.

לעניין מניקה, אין הכוונה שמניקה בפועל, אלא גם אשה שראויה להניק בכלל דין זה. לכן אשה שחלילה הפילה אחרי מ' יום של עיבור או אשה שילדה ונותנת לבנה תחליף חלב-אם נחשבת היא בגדר מניקה. משך זמן הגדרתה כמניקה הוא - שנתיים, עשרים וארבעה חודשים מן הלידה או ההפלה, שבמשך זמן זה "איבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עליה" (דע"ת תקנ"א). אשה שממשיכה להניק, אפילו הנקה חלקית לאחר שנתיים, וכתוצאה מן הצום עלול להתמעט חלבה - אין לה להתענות.

הרב אריה לוין זצ"ל - "דב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |

אנו עתידים להתחתן בערב י"ז בתמוז קודם השקיעה. א. האם מותר להשמיע מוזיקה בלילה? ב. האם החתן והכלה צריכים לצום ב"ז בתמוז?

תשובה |

א. תקפידו מאוד שהחופה תהיה לפני השקיעה, ואז מותר לרקוד ולשיר ותזמורת כרגיל גם בליל י"ז בתמוז, כפי שפסקו האגרו"מ (ח"א סי' קסח), הסטייפלר זצ"ל (ארחות רבינו ח"ב) והגר"מ שטרנבוך שליט"א (מועז"ח ח"ח סי' שלח).

ב. שניכם מחויבים לצום את כל הצום, וכך פוסק הביה"ל (סי' תקמט) בשם הריטב"א. נכון שהגר"א (סוס"י תרפ"ו) מיקל, אבל הכרעת הפוסקים היא שלא כדעתו הגדולה (מ"ב סי' תקנ, מהרי"ל דיסקין קו"א סי' עד), שכל הנידון בפוסקים להקל על החתן והכלה מלצום הוא דווקא בתענית שלא בזמנה - צום נדחה, ורק ביום החופה עצמו ולא בימי שבע הברכות.

שאלה |

האם אפשר להתחתן בליל י"ז בתמוז, שהרי מעיקר הדין הצום מתחיל מהלילה?

תשובה |

זו מחלוקת ראשונים גדולה. לדעת בעל המאור (תענית יא.) הצום מתחיל בבוקר, ולדעת רש"י רי"ף ורמב"ן הצום מתחיל מהלילה. מכיוון שכל ההנהגה של אבילות מ"ז בתמוז הוא ממנהגא יש להקל בזה. ולכן פסק השערים המצוינים בהלכה (סי' קכב) שיהיה מותר גם להסתפר בליל י"ז בתמוז, לעומת החיד"א (חיים שאל ח"א סי' כב) שאסר. לאור זאת התירו האגרות משה (ח"א סי' קסח) והסטייפלר זצ"ל (ארחות רבינו ח"ב) להתחתן בליל י"ז בתמוז. ומאחר שעשו את החופה מבעוד יום יהיה מותר לחתן ולכלה לרקוד ולשמוח עם מוזיקה גם בליל י"ז בתמוז ללא עוררין.

הרב אריה ליוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

למילים יש כח?

שהצטרפת אליהם אחר-כך?

נתבונן בבלעם שיצא לשליחות של המלך בלק עם כוונה להגיד מילים שיחלישו, ובסוף בתזכורת של ה' החליף את המילים הקשות במילים מחזקות ונתן לבני ישראל כח להמשיך במסע.

נא לציין איך זה מרגיש בלב וגוף כאומרים לנו מילים מחזקות ואיך זה מרגיש כאומרים לנו מילים מחלישות, מכאיבות או פוגעות. מה אתם חושבים, למילים יש כח?

שאלות על הפרשה

1. מי היה מלך מואב?
2. מי יצא לשליחות של בלק להחליש את ישראל?
3. מה היה מיוחד באתון של בלעם?
4. מילה נוספת לפחד
5. מה הבטיח בלק לבלעם תמורת שליחותו?
6. את מי שלח ה' לעצור את בלעם?
7. מה הביאו הזקנים כשבאו לבלעם?
8. מילה נוספת לרגלים?
9. למי קרא בלעם שור?
10. מה ביקש בלעם מה'?

בני ישראל מנצחים במלחמה נגד האמורי, ומלך מואב בשם בלק מבין שיש פה עם שיכול לנצח גם אותו ואת עמו. הוא חושש ופונה לבלעם, שאנשים שנמצאים לידו מאמינים כי יש כח למילים שהוא אומר, ואם בלעם מאחל למישהו דבר – זה קורה במציאות. בלק מלך האמורי מבקש מבלעם שיאחל לבני ישראל שלא תהיה להם הצלחה במסע, שיהיו חלשים ויוותרו על מלחמה באמורי. בלק מוכן לשלם הרבה מאוד כסף כדי שבלעם יסכים, אבל בלעם אומר שיעשה רק את מה שה' מבקש ממנו ולא משנה כמה כסף המלך בלק מציע. ה' אומר לבלעם שהוא יכול לעשות כבקשת בלק, אך כשיפתח את פיו יגיד אך ורק את הדברים שה' ישים בפיו ולא את הדברים שבלק מבקש לאחל לישראל.

בלעם יוצא לשליחות, הולך בדרכו לבני ישראל, מגיע למקום גבוה שכולם יוכלו לשמוע ולראות אותו וה' מנחה אותו מה לומר. בלעם פותח את פיו להתחיל בדבריו ומברך את בני ישראל. בלק כועס ומנסה שוב ושוב לשלוח את בלעם שיגיד מילים שיחלישו את בני ישראל, אך ה' שם בפיו של בלעם רק ברכות לבני ישראל. בלק פונה לבלעם ומבקש הסבר למה הוא מברך ומחזק את בני ישראל במקום להחליש אותם, ובלעם מסביר לו שהכל מאת ה' ואין ביכולתו לעשות אחרת.

האם גם קרה לכם שהרגשתי תסכול, פחד, חוסר אונים או כעס עז כזי כק שרציתם להגיד מילים

למילים יש כח? | kids@ish-tsadik.org.il | אתם יכולים לשלוח תשובות, כותרות חיות.

הרב אריה ליון זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

ר' אריה האמין בכל ליבו שהמשיח בדרך והוא מאוד קרוב לבוא. אחרי שנפטרו, השאיר מכתב ובו בקשות מיוחדות שיעשו אחרי מותו. אחת הבקשות שר' אריה ביקש היא שכל מי שמגיע לבקר את הקבר שלו, לא ישכח לומר: "אני מאמין באמונה שלמה שתהא תחיית המתים בעת שיעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו". ומילים אלו נכתבו על קברו.

הרב קוק אמר על ר' אריה: אם היו שלושה יהודים כמו הרב ר' אריה לידינו פה – היה המשיח בא. בואו נמשיך את האור של ר' אריה בחיים שלנו:

לפעמים כשאנחנו רוצים שמשהו חשוב וטוב יקרה לנו בחיים, אנחנו יכולים ממש להאמין ולדמיין שזה כבר קורה, אפילו להגיד את זה כמו ר' אריה, שהאמין בלב שלם שהמשיח בדרך, ובעזרת ה' נזכה להיות כמו ר' אריה.

שבת שלום!

